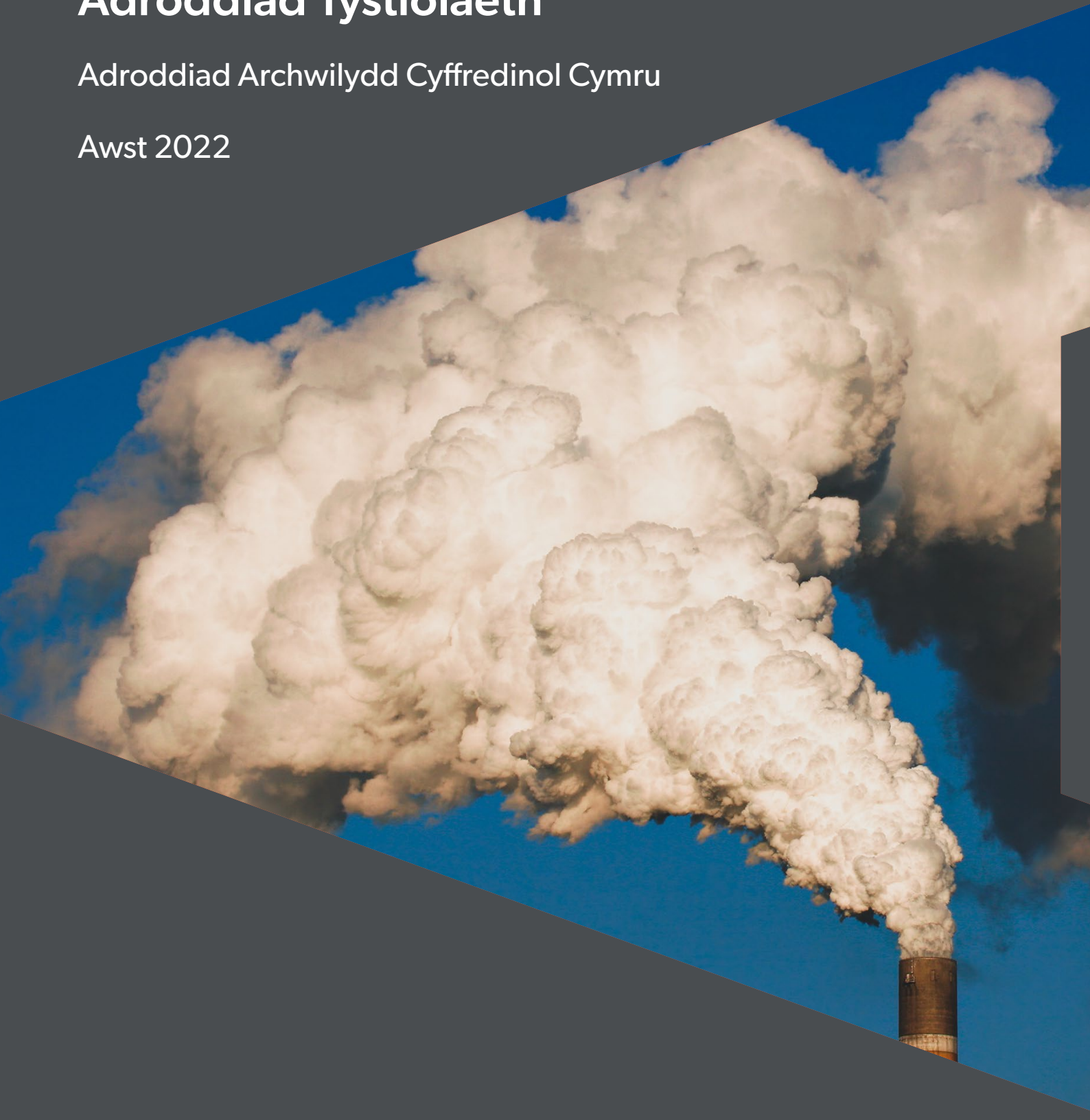

Parodrwydd y Sector Cyhoeddus ar gyfer Carbon Sero Net erbyn 2030: Adroddiad Tystiolaeth

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

Awst 2022

Paratowyd yr adroddiad hwn i'w gyflwyno i'r Senedd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol 2015.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol o'r Senedd ac o lywodraeth. Mae'n archwilio ac yn ardystio cyfrifon Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus sy'n gysylltiedig â hi ac a noddir ganddi, gan gynnwys cyrff y GIG. Mae ganddo'r pŵer i gyflwyno adroddiadau i'r Senedd ar ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y defnydd a wna'r sefydliadau hynny o'u hadnoddau wrth gyflawni eu swyddogaethau, a sut y gallent wella'r defnydd hwnnw.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, mae'n cynnal astudiaethau gwerth am arian mewn llywodraeth leol ac yn arolygu cydymffurfiaeth gydag anghenion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sydd yn fwrdd statudol wedi'i sefydlu ar gyfer y nod hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2022

Archwilio Cymru yw brand ymbarél Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân gyda'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain. Nid yw Archwilio Cymru ei hun yn endid cyfreithiol. Er bod gan yr Archwilydd Cyffredinol y swyddogaethau archwilio ac adrodd a ddisgrifir uchod, prif swyddogaethau Swyddfa Archwilio Cymru yw darparu staff ac adnoddau eraill ar gyfer arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol, ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Cewch aildefnyddio'r cyhoeddiad hwn (heb gynnwys y logos) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng. Os byddwch yn ei aildefnyddio, rhaid i chi ei aildefnyddio'n gywir ac nid mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint Archwilydd Cyffredinol Cymru a rhaid rhoi teitl y cyhoeddiad hwn. Lle nodwyd deunydd hawlfraint unrhyw drydydd parti bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw cyn ei aildefnyddio.

Am fwy o wybodaeth, neu os ydych angen unrhyw un o'n cyhoeddiadau mewn ffurf ac/neu iaith wahanol, cysylltwch â ni drwy ffonio 029 2032 0500 neu drwy e-bostio post@archwilio.cymru. Rydym yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Gallwch ysgrifennu atom hefyd, yn Gymraeg neu'n Saesneg, a byddwn yn ymateb yn yr iaith rydych chi wedi ei defnyddio. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad manwl

Cefndir	4
Hyder wrth gyflawni uchelgais gyfunol 2030	6
Cyfeiriad strategol a chynllunio camau gweithredu ar gyfer datgarboneiddio	9
Trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth ar gyfer datgarboneiddio	17
Goblygiadau ariannol datgarboneiddio	19
Adrodd ar gynnydd o ran datgarboneiddio	22
Cydweithredu ac ymgysylltu â chyrrff eraill, staff a dinasyddion	26
Rhwystrau, cyfleoedd ac arferion diddorol ar ddatgarboneiddio	30

Atodiad

1 Dull a moddau archwilio	38
---------------------------	----

Adroddiad manwl

Cefndir

- 1 Mae newid hinsawdd yn un o heriau diffiniol y byd ac mae angen i bawb weithredu ar unwaith. Dywed adroddiad nodedig gan y Cenhedloedd Unedig ym mis Awst 2021 fod gweithgarwch dynol yn newid ein hinsawdd mewn ffyrdd digynsail a bod angen lleihau allyriadau carbon yn sylweddol.
- 2 Mae'r amcanestyniadau hinsawdd diweddaraf ar gyfer Cymru yn dangos mwy o siawns o aeafau mwynach a gwlypach, a hafau poethach a sychach, a lefelau'r môr yn codi a chynnydd yn amllder a dwyster digwyddiadau tywydd eithafol. Mae'r goblygiadau'n amlwg.
- 3 Un ffordd hanfodol o liniaru effeithiau ychwanegol newid hinsawdd yw lleihau allyriadau carbon. Ym mis Mawrth 2021, yn dilyn cyngor gan y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd¹ ym mis Rhagfyr 2020, pennodd Llywodraeth Cymru dargedau, sef gostyngiad o 63% mewn allyriadau carbon erbyn 2030, gostyngiad o 89% erbyn 2040, a gostyngiad o 100% erbyn 2050². Hefyd, nododd Llywodraeth Cymru uchelgais gyfunol fwy heriol i'r sector cyhoeddus yng Nghymru³ sef cyflawni carbon sero net erbyn 2030 (uchelgais gyfunol 2030).
- 4 Ym mis Mehefin 2021, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Rhaglen Lywodraethu ar gyfer 2021-2026, sy'n rhoi mynd i'r afael ag argyfyngau hinsawdd a natur wrth wraidd y llywodraeth newydd. Mae'r Rhaglen Lywodraethu hefyd yn gwneud cyfres o ymrwymadau i ymgorffori ymateb i newid hinsawdd ym mhopeth a wneir gan Lywodraeth Cymru.

---

1 Corff annibynnol statudol a sefydlwyd o dan Ddeddf Newid yn yr Hinsawdd 2008 yw'r Pwyllgor ar Newid Hinsawdd. Ei swyddogaeth yw cynghori llywodraethau'r DU ar dargedau allyriadau ac adrodd ar y cynnydd a wnaed o ran lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr a pharatoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd ac addasu iddynt.

2 Nid yw sero net yn golygu dileu allyriadau nwyon tŷ gwydr, ond cydbwysu'r allyriadau nwyon tŷ gwydr â swm y nwy sy'n cael ei dynnu o'r atmosffer.

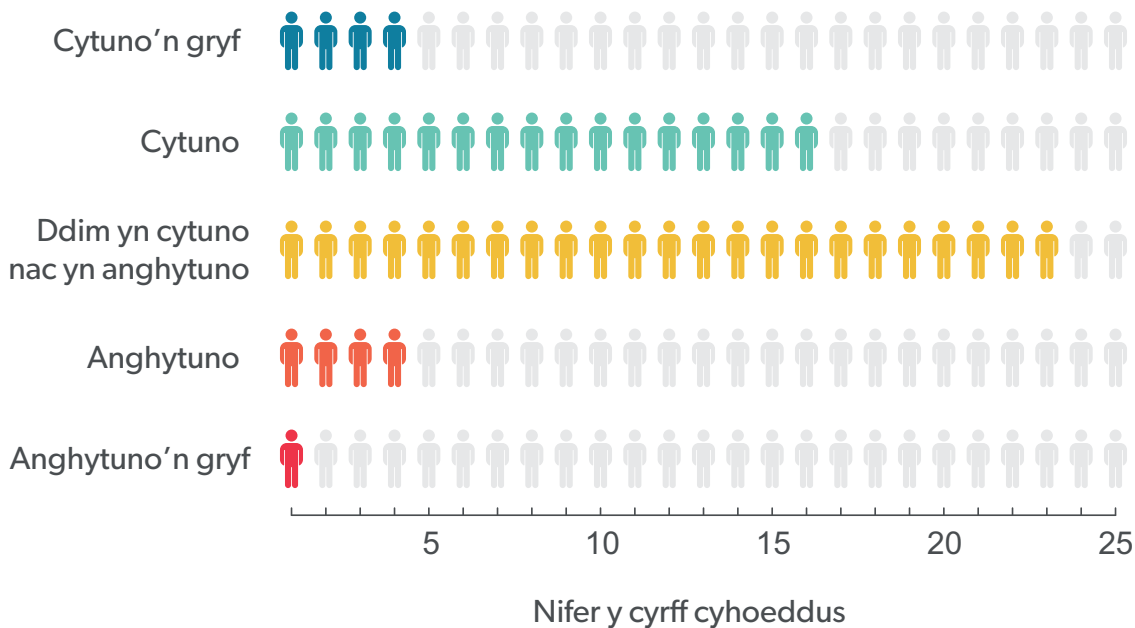
3 Mae diffiniad Llywodraeth Cymru o'r 'sector cyhoeddus' yn yr achos hwn yn cynnwys 65 o gyrff fel y nodir yn Atodiad 2 Sero Net y Sector Cyhoeddus yng Nghymru: Llinell sylfaen ac argymhellion, Llywodraeth Cymru, Mehefin 2022.

- 5 Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyhoeddi Statws carbon sero-net erbyn 2030: Trywydd ar gyfer datgarboneiddio ar draws sector cyhoeddus Cymru (trywydd y sector cyhoeddus) i gefnogi sector cyhoeddus Cymru i gyflawni'r uchelgais gyfunol. Ochr yn ochr â thrywydd y sector cyhoeddus, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r canllaw ar gyfer adrodd ar garbon sero-net a'r daenlen gysylltiedig i ganiatáu i'r sector cyhoeddus nodi ac adrodd ar allyriadau yn gyson. Mae ein hadroddiad canfyddiadau allweddol ar wahân yn rhoi rhagor o fanylion am y cyfeiriad strategol cenedlaethol ar gyfer datgarboneiddio a'i fframwaith polisi a deddfwriaethol sylfaenol.
- 6 Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi ymrwymo i gynnal rhaglen waith hirdymor ar newid hinsawdd. Ein darn cyntaf o waith yw adolygiad llinell sylfaen sy'n gofyn: '**Sut mae'r sector cyhoeddus yn paratoi i gyflawni uchelgais gyfunol Llywodraeth Cymru o sector cyhoeddus sero net erbyn 2030?**'. Er mwyn llywio'r adolygiad llinell sylfaen, cwblhaodd 48 o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, galwad am dystiolaeth. Mae **Atodiad 1** yn esbonio ein dull archwilio a'n dulliau.
- 7 Rydym wedi cyhoeddi dau adroddiad i rannu ein canfyddiadau:
  - a **adroddiad canfyddiadau allweddol:** adroddiad cryno a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2022 sy'n targedu uwch-arweinwyr a'r rhai sydd â swyddogaethau craffu mewn cyrff cyhoeddus, gyda'r nod o'u hysbrydoli i gynyddu cyflymder eu gwaith ar gyflawni uchelgais gyfunol 2030. Yn yr adroddiad hwnnw, rydym yn nodi'r casgliad cyffredinol o'n gwaith a phum galwad i weithredu fel y gall sefydliadau fynd i'r afael â'r rhwystrau cyffredin i ddatgarboneiddio yn y sector cyhoeddus. Mae'r adroddiad canfyddiadau allweddol hefyd yn nodi y gellir defnyddio cymhwysiad yr egwyddor datblygu cynaliadwy a'r fframweithiau a ddarperir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i helpu sefydliadau i ddatgarboneiddio.
  - b **yr adroddiad tystiolaeth hwn:** ategu'r adroddiad canfyddiadau allweddol drwy ddarparu canfyddiadau a data manylach o'r alwad am dystiolaeth a'n gwaith ehangach.

Hyder wrth gyflawni uchelgais gyfunol 2030

- 8 Canfuom gryn ansicrwydd (ac amheuaeth glir gan rai) ynghylch a fydd yr uchelgais gyfunol o sector cyhoeddus sero net yn cael ei chyflawni erbyn 2030. Dengys **Arddangosyn 1** yn ein galwad am dystiolaeth fod 20 o'r 48 corff yn cytuno neu'n cytuno'n gryf eu bod yn hyderus y byddai eu sefydliad yn bodloni uchelgais gyfunol 2030, dywedodd 23 nad oeddent yn cytuno nac yn anghytuno ac roedd pump yn anghytuno neu'n anghytuno'n gryf.

Arddangosyn 1: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad yn hyderus y bydd yn cyflawni targed 2030 o fod ag allyriadau carbon sero net'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

- 9 Ar gyfer cyrff y GIG, mae Cynllun Cyflenwi Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru (cynllun y GIG) yn cynnwys targed i gyflawni gostyngiad o 34% mewn allyriadau carbon erbyn 2030. Mae'r targed hwn yn seiliedig ar gyfrifiad am y gostyngiad mewn allyriadau y gellir eu disgwyl yn realistig o'r 46 menter a nodir yn y cynllun. Mae ein tystiolaeth gan gyrrff y GIG yn dangos cryn ansicrwydd ynghylch cyflawni'r targed hwn (yn ogystal â'r uchelgais sero net mwy heriol). Mae **paragraff 50** yn rhoi ystyriaeth bellach i'r rhwystrau i gyflawni uchelgais gyfunol 2030.

- 10 Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod angen mwy o eglurder ynghylch sut mae'r targed o 34% yn cyd-fynd â chyd-destun ehangach uchelgais gyfunol 2030. Mae Llywodraeth Cymru wedi pennu uchelgais gyfunol ymestynnol yn fwriadol i ysgogi gweithrediad, er nad yw'n darged statudol. Ar yr un pryd, mae'r GIG wedi pennu targed llai ymestynnol iddo ei hun o ostyngiad o 34% erbyn 2030, ac nid oes gan rannau eraill o'r sector cyhoeddus dargedau ar wahân. Mae'r sector iechyd yn gyfrifol am oddeutu un rhan o dair o allyriadau carbon y sector cyhoeddus yng Nghymru⁴. Pe byddai'r GIG ond yn cyflawni gostyngiad o 34% mewn allyriadau, byddai'n ei gwneud yn llawer anos sicrhau sefyllfa sero net gyffredinol ar draws y sector cyhoeddus.
- 11 Mae **Arddangosyn 2** yn rhoi enghreifftiau o'r hyn a ddywedodd cyrff cyhoeddus wrthym mewn cysylltiad ag uchelgais gyfunol 2030 a'r tebygolrwydd y caiff ei chyflawni.

---

4 Fel y nodir yn [nata ac argymhellion Sero Net: Sector Cyhoeddus](#), cynhyrchodd byrddau iechyd ac ymddiriedolaethau 1,134,000 tonnelli o CO₂ o'u cymharu â chyfanswm o 3,279,000 tonnelli a gynhyrchwyd gan y sector cyhoeddus yn ei gyfanrwydd yn 2020-21.

Arddangosyn 2: rhai sylwadau gan gyrrff cyhoeddus am uchelgais gyfunol 2030

- ‘Rydym yn cydnabod difrifoldeb yr her sy’n ein hwynebu.’
- ‘Rydym wedi ymrwmo i gyfrannu at uchelgais Llywodraeth Cymru ar gyfer y sector cyhoeddus i fod yn sero net erbyn 2030 a byddwn yn ymdrechu i gyflawni’r targedau y mae’n eu gosod, neu’n rhagori arnynt.’
- ‘Nid yw’n ddigon clir eto beth fydd hyn yn ei olygu yn ymarferol.’
- ‘Nid oes gennym hyder llwyr y byddwn yn gallu mesur canlyniadau ein gweithredoedd.’
- ‘Bydd yn golygu camau datgarboneiddio mewn meysydd nad ydym wedi datblygu arbenigedd datgarboneiddio ynddynt eto, er enghraifft, ym maes caffael a chynllunio ynni ardal leol.’
- ‘Os nad yw ein cadwyni cyflenwi cyfan yn ddi-garbon, yna ni allwn ni fod ychwaith.’
- ‘Mae’r cyngor wedi ymrwmo i gyflawni ei uchelgeisiau sero net, er gwaethaf yr heriau.’
- ‘Bydd lefel y buddsoddiad ariannol yn sbardun i weld a ydym yn cyflawni ein huchelgais ai peidio a pha mor gyflym rydym yn gallu gweithredu.’

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Rydym yn cydnabod difrifoldeb yr her sy’n ein hwynebu ”

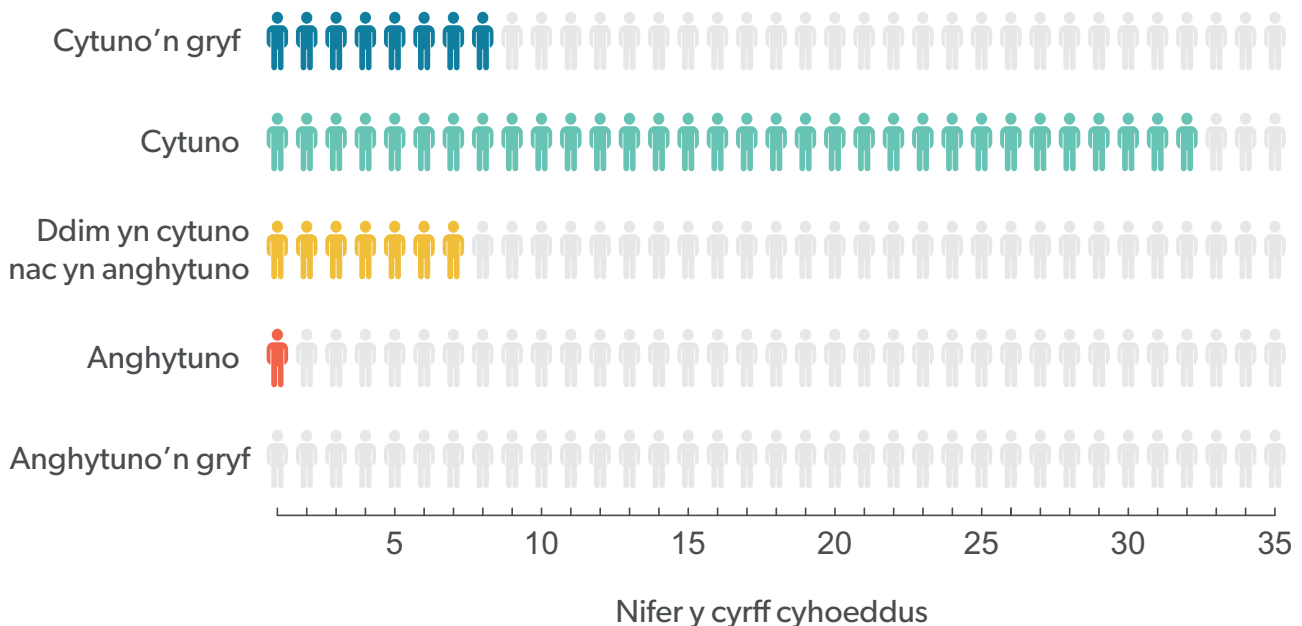

Cyfeiriad strategol a chynllunio camau gweithredu ar gyfer datgarboneiddio

Cyfeiriad strategol cenedlaethol

- 12 Dengys **Arddangosyn 3** fod cyrff cyhoeddus yn gadarnhaol ar y cyfan ynghylch cyfeiriad strategol Llywodraeth Cymru ar ddatgarboneiddio. Roedd cyrff cyhoeddus hefyd yn gadarnhaol ar y cyfan ynglŷn â'r ffordd yr oedd Llywodraeth Cymru wedi ymgysylltu â nhw drwy sianeli amrywiol ynghylch y dull o gyflawni sero net.

Arddangosyn 3: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae Llywodraeth Cymru wedi pennu cyfeiriad strategol clir i gyrff cyhoeddus yng Nghymru i'w cefnogi i gyflawni eu targedau lleihau carbon 2030'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

- 13 Mae **Arddangosyn 4** yn rhoi enghreifftiau o'r hyn a ddywedodd cyrff cyhoeddus wrthym mewn cysylltiad â'r cyfeiriad strategol cenedlaethol.

Arddangosyn 4: rhai sylwadau gan gyrff cyhoeddus am y cyfeiriad strategol cenedlaethol

- 'Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod cyfeiriad strategol clir o ran uchelgais ac mae neges glir a chyson o ran ble mae angen i ni ei gyrraedd.'
- 'Rydym wedi defnyddio'r cyfeiriad a'r canllawiau strategol fel fframwaith i ddatblygu cynllun newid hinsawdd sefydliadol.'
- 'Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi'r cyfeiriad strategol yn glir ond nid yw'r ffordd yr ydym yn cyrraedd yno fel awdurdodau lleol, a'r cymorth a gawn yn glir.'
- 'Rwy'n credu y gallai'r llywodraeth gynnig mwy o gefnogaeth gan sicrhau bod y canllawiau a ddarperir yn gyson i bawb.'
- 'Mae angen rhagor o waith gan (Lywodraeth Cymru) i roi cyhoeddusrwydd i'r naratif strategol ehangach a'r offer sydd ar gael.'
- 'Mae Cynllun Datgarboneiddio Strategol Cenedlaethol (GIG Cymru) yn rhoi cyfeiriad clir i Gymru a sylfaen dystiolaeth gadarn ar gyfer y blaenoriaethau sydd yn (ein hardal).'
- 'Mae Cynllun Cyflawni Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru yn nodi nifer o gamau gweithredu gydag amserlenni clir.'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi'r cyfeiriad strategol yn glir ond nid yw'r ffordd yr ydym yn cyrraedd yno fel awdurdodau lleol, a'r cymorth a gawn... yn glir ”

- 14 Mae trywydd y sector cyhoeddus yn rhan allweddol o'r cyfeiriad strategol cenedlaethol. Dywedodd rhai cyrff cyhoeddus wrthym eu bod yn ystyried trywydd y sector cyhoeddus yn fframwaith thematig a strategol lefel uchel. Fe wnaethon nhw ddweud wrthym ei fod yn gosod y cyfeiriad cyffredinol, ac yn hygyrch, a'i bod yn ddogfen hawdd ei defnyddio sydd wedi ei chyflwyno'n dda. Gwnaeth sawl corff sylwadau am ddefnyddioldeb y trywydd fel dull o esbonio, nodi, datblygu a chyflawni camau gweithredu. Dywedodd rhai wrthym hefyd fod y trywydd yn gymorth gwerthfawr i esbonio cyfrifoldebau a gofynion i uwch-reolwyr, aelodau ac aelodau bwrdd.
- 15 Serch hynny, dywedodd nifer o gyrff nad ydynt yn rhan o'r GIG eu bod yn dymuno cael mwy o gymorth i drosi'r strategaeth yn weithrediadau lleol o ddydd i ddydd, drwy eu cynlluniau gweithredu. Dywedodd y sefydliadau hyn wrthym, er bod trywydd y sector cyhoeddus yn darparu templed lefel uchel, fod angen mwy o eglurder, cymorth a chanllawiau arnynt o ran sut i ddatgarboneiddio. Dywedodd Llywodraeth Cymru wrthym ei bod wedi cynllunio'r trywydd â'r nod o lunio fframwaith lefel uchel i helpu cyrff cyhoeddus i ddatblygu atebion lleol yn seiliedig ar amgylchiadau unigol, yn hytrach nag un dull gweithredu sy'n addas i bawb. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru'n darparu ffynonellau eraill o gymorth i gyrff cyhoeddus drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru a thrwy Raglen Ariannu Cymru, fel y nodir ym **mharagraff 22**.
- 16 Mae **Arddangosyn 5** yn rhoi crynodeb o rai pryderon a fynegwyd gan gyrff cyhoeddus am drywydd y sector cyhoeddus. Mae **Arddangosyn 18** yn ymhelaethu ar rai o'r pryderon hyn yn rhan o drafodaeth am rwystrau ehangach i ddatgarboneiddio.

Arddangosyn 5: crynodeb o bryderon gan gyrrff cyhoeddus am drywydd y sector cyhoeddus

- **Amseroldeb:** Ar y cyfan, roedd cyrrff cyhoeddus yn teimlo bod cysondeb rhwng y cyfeiriad a bennwyd gan Lywodraeth Cymru a'i dulliau gweithredu unigol. Fodd bynnag, oherwydd yr amseru wrth gyhoeddi'r trywydd⁵, roedd rhai cyrrff eisoes wedi dechrau datblygu eu strategaethau a'u cynlluniau gweithredu eu hunain felly nid oes cydberthynas gyflawn â'r trywydd bob amser. Mae cyfle i sicrhau cysondeb llawn pan fo strategaethau a chynlluniau gweithredu yn cael eu hadnewyddu.
- **Manylion:** mae angen eglurder, cymorth a chanllawiau ychwanegol o ran sut i ddatgarboneiddio ar drywydd y sector cyhoeddus.
- **Targedau:** mae rhai o'r targedau a'r amserlenni i'w cyflawni yn heriol iawn.
- **Cyllid:** mae diffyg buddsoddiad allanol, hirdymor, sydd wedi ei gynllunio gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith cyflawni.
- **Anghysondeb:** y posibilrwydd o ddehongli'r canllawiau a'r gofynion adrodd yn anghyson.
- **Cyfrifiadau:** mae angen rhagor o fanylion ac eglurder yn y carboniadur, yn benodol mewn cysylltiad â'r themâu caffael a defnydd tir.

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

5 Dewisodd Llywodraeth Cymru ohirio cyhoeddiad y trywydd yn ystod pandemig COVID-19 oherwydd nad oedd yn dymuno gorfywtho cyrrff cyhoeddus ar adeg mor anodd.

Strategaethau a chymorth datgarboneiddio sy'n benodol i sectorau

- 17 Yn y sector iechyd a gofal, mae Llywodraeth Cymru wedi cynnull Bwrdd Newid Hinsawdd a Rhaglen Datgarboneiddio ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol, i helpu i arwain, cefnogi a rhoi trosolwg strategol i waith datgarboneiddio. Mae canllawiau ar ddatgarboneiddio ar gael i gyrff y GIG drwy gynllun y GIG a gyhoeddwyd ochr yn ochr â thrywydd y sector cyhoeddus ym mis Mai 2021. Datblygodd yr Ymddiriedolaeth Garbon a Phartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru gynllun y GIG, sy'n nodi 46 o fentrau ar gyfer datgarboneiddio a fydd yn cael eu hasesu a'u hadolygu yn 2025 ac yn 2030.
- 18 Mae cynllun y GIG yn gyson â thrywydd y sector cyhoeddus, mae'n darparu mwy o fanylion ac yn dyrannu cyfrifoldeb am fentrau a chamau gweithredu i wahanol rannau o GIG Cymru. Mae cynllun y GIG yn canolbwyntio ar feysydd traddodiadol datgarboneiddio, megis adeiladau a thrafnidiaeth. Er bod y rhain yn parhau i fod yn feysydd ffocws pwysig, mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod bod yr adran ar ddatgarboneiddio gofal iechyd⁶ yn llai manwl, gan adlewyrchu'r arferion sy'n datblygu yn y maes hwn.
- 19 Dangosodd ein hymatebion i'r alwad am dystiolaeth gan gyrff y GIG bwyslais ar gyflawni'r camau gweithredu a nodir yng nghynllun y GIG ac ymrwymiad iddynt. Ac er ei bod yn ymddangos bod cefnogaeth yn y sector iechyd i gynllun y GIG, mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod lle i gryfhau ei chyd-drefniant a'i harweinyddiaeth.
- 20 O ran llywodraeth leol, mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn datblygu cymorth a chanllawiau pwrpasol ar ddatgarboneiddio i gynghorau. Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu rhaglen cymorth pontio ac adfer Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Gan ganolbwyntio ar themâu allweddol trywydd y sector cyhoeddus, mae'r rhaglen yn darparu ystod o gymorth gan gynnwys pecynnau cymorth, ymchwil a gomisiynwyd ar ymyriadau i gyflawni sero net, hyfforddiant i feithrin gwybodaeth ac arbenigedd, a digwyddiadau i hwyluso'r dasg o rannu arferion gorau. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn rhan o [Banel Strategaeth Hinsawdd Llywodraeth Leol](#) sy'n cefnogi ac yn rhoi trosolwg strategol i waith datgarboneiddio mewn llywodraeth leol.
- 21 Ar hyn o bryd, nid yw Llywodraeth Cymru yn bwriadu cynhyrchu cynlluniau datgarboneiddio penodol ar gyfer sectorau eraill a gwmpesir gan drywydd y sector cyhoeddus. Fodd bynnag, mae'n cydnabod efallai fod angen mwy o gymorth a chanllawiau ar gyrff y tu allan i'r GIG a llywodraeth leol.

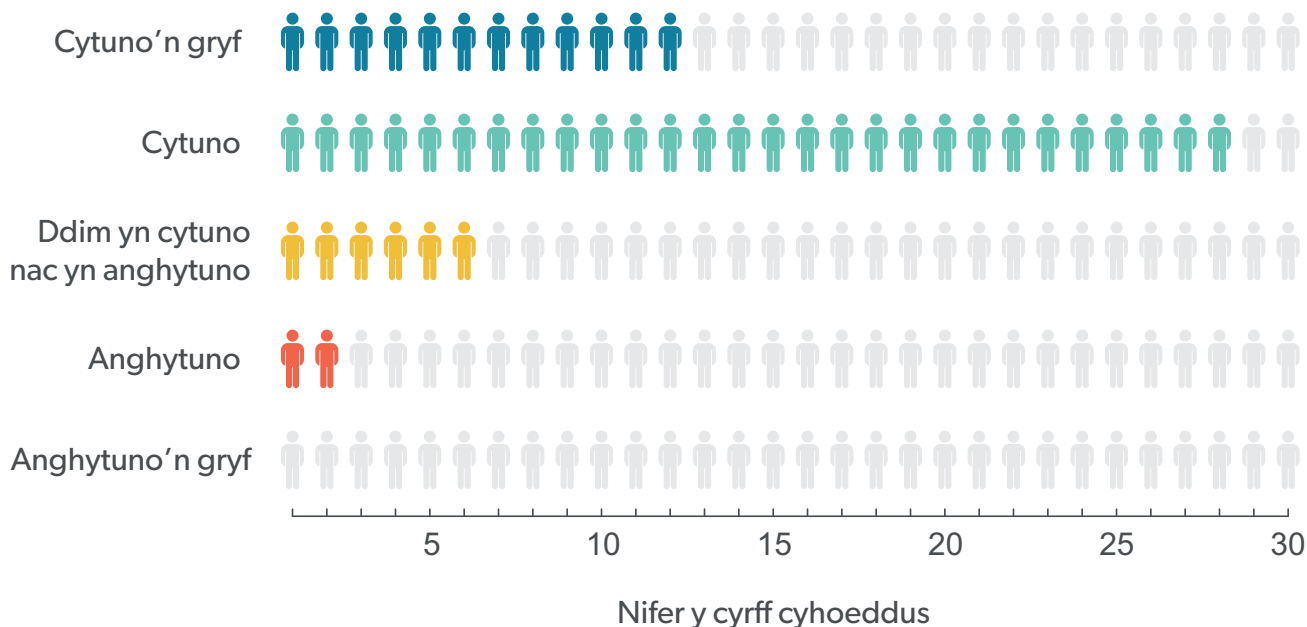
6 Mae datgarboneiddio gofal iechyd yn cyfeirio at leihau allyriadau carbon mewn gwasanaethau iechyd yn hytrach na datgarboneiddio'r seilwaith ffisegol sy'n gysylltiedig â gofal iechyd. Mae enghreifftiau'n cynnwys y defnydd o nwyon meddygol ac anadlwyr sy'n cynnwys nwyon tŷ gwyr.

- 22 Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth canolog arall ar ddatgarboneiddio, gan gynnwys cymorth drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru a chyllid grant ar gyfer gwahanol raglenni. Mae Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru yn darparu cyngor technegol a chymorth arall ar effeithlonrwydd ynni, prosiectau ynni adnewyddadwy a gwelliannau fflyd i gyrff y sector cyhoeddus a mentrau cymunedol. Mae [adroddiad blynyddol Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru](#) yn rhoi rhagor o wybodaeth am y cymorth y mae'n ei ddarparu. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid ar gyfer prosiectau datgarboneiddio yn y sector cyhoeddus drwy Raglen Ariannu Cymru, sy'n ceisio gwneud adeiladau ac asedau'n fwy effeithlon o ran ynni.

Cyfeiriad strategol lleol

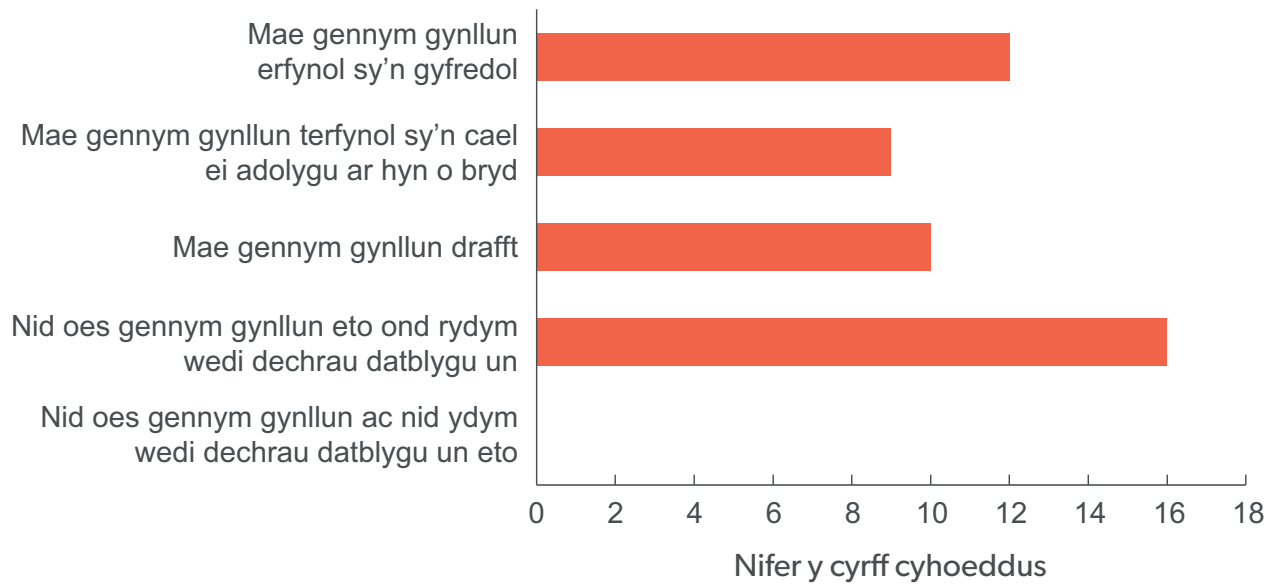
- 23 Dengys **Arddangosyn 6** fod y mwyafrif o'r gyrff cyhoeddus yn hyderus bod eu sefydliad wedi gosod cyfeiriad strategol clir a lleol i gyflawni uchelgais gyfunol 2030.

Arddangosyn 6: ymatebion gyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad wedi pennu cyfeiriad strategol clir i gefnogi'r gwaith o gyflawni targedau lleihau carbon 2030'

- 24 Fodd bynnag, dengys **Arddangosyn 7** fod cyrff cyhoeddus ar gamau gwahanol iawn o ran nodi eu cynlluniau gweithredu ar gyfer datgarboneiddio. Yn yr ymatebion hyn, roedd yn ymddangos bod cyrff y GIG ychydig yn fwy y tu ôl i lywodraeth leol.

Arddangosyn 7: statws cynlluniau gweithredu cyrff cyhoeddus

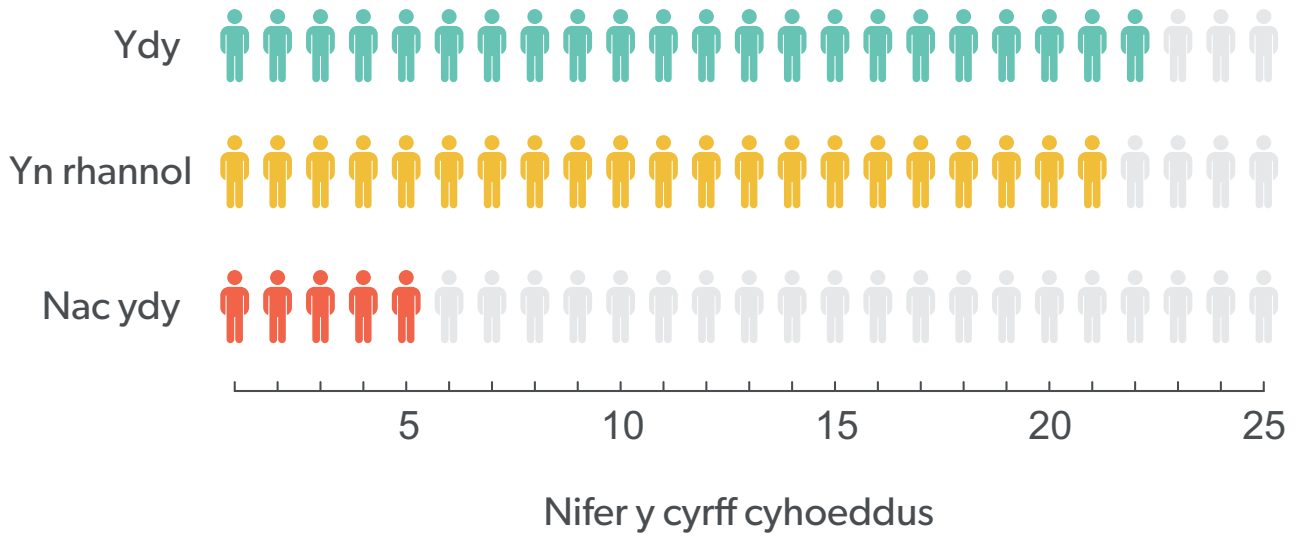

Noder: Mae un corff cyhoeddus na ymatebodd i'r cwestiwn hwn.

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

- 25 Dengys **Arddangosyn 8** amrywiad o ran i ba raddau y mae cyrff cyhoeddus yn defnyddio trywydd y sector cyhoeddus i lywio eu dull strategol eu hunain, a phump ohonynt yn ymateb gan ddweud nad ydynt yn ei ddefnyddio o gwbl.

Arddangosyn 8: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r cwestiwn, 'A yw eich sefydliad yn defnyddio trywydd sector cyhoeddus Llywodraeth Cymru i lywio ei ddull o leihau allyriadau carbon?'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

Trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth ar gyfer datgarboneiddio

- 26 Mae'n bwysig bod gan gyrff cyhoeddus drefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth mewnlol effeithiol i sbarduno datgarboneiddio. Disgrifiodd cyrff cyhoeddus amrywiol strwythurau presennol a newydd, gan gynnwys byrddau ac uwch-grwpiau staff penodedig. Er enghraifft, mae gan holl gyrff y GIG gyfarwyddwr neu gyfarwyddwr gweithredol dynodedig i oruchwylio datgarboneiddio. Roedd yr ymatebion i'r alwad am dystiolaeth hefyd yn cydnabod bod strwythurau clir yn hanfodol a bod angen eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn addas i'r diben.
- 27 Roedd cyrff cyhoeddus yn cydnabod pwysigrwydd cynnwys yr holl staff yn y mater hollbwysig o ddatgarboneiddio, ond roeddent yn cydnabod bod angen gwneud mwy. Nodwyd bod uwchsgilio staff drwy hyfforddiant yn allweddol i gefnogi'r gwaith o gyflawni uchelgais gyfunol 2030. Fodd bynnag, mae angen gwneud mwy i sicrhau bod uwchsgilio'n cwmpasu'r sylfaen staff gyfan ac nid uwch-arweinwyr yn unig neu'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.
- 28 Mae **Arddangosyn 9** yn rhoi enghreifftiau o'r hyn a ddywedodd cyrff cyhoeddus wrthym mewn cysylltiad â'u trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth ar gyfer datgarboneiddio.

Arddangosyn 9: rhai sylwadau gan gyrff cyhoeddus am eu trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth ar gyfer datgarboneiddio

- ‘Mae grŵp swyddogion argyfwng hinsawdd a natur wedi ei sefydlu i arwain, hwyluso a chefnogi’r gwaith o gyflawni’r cynllun gweithredu.’
- ‘Mae’r bwrdd iechyd wedi sefydlu bwrdd rhaglen cynaliadwyedd a datgarboneiddio dan arweiniad y Cyfarwyddwr Gweithredol Cyllid.’
- ‘Mae’r cyngor newydd benodi ... Rheolwr Newid Hinsawdd.’
- ‘Rydym yn cynnwys datgarboneiddio yn y model clinigol a fydd yn gweithredu mewn seilwaith ysbytai newydd gan fynd drwy gamau achos busnes.’
- ‘Mae rhai adrannau clinigol sydd wedi mabwysiadu trefniadau yn gynnar yn creu eu cynlluniau gweithredu cynaliadwyedd eu hunain.’
- ‘[Byddwn] yn penodi cyfarwyddwr bwrdd i weithredu fel arweinydd datgarboneiddio (ac uwch-swyddog cyfrifol) ac yn sefydlu grŵp llywio i oruchwylio ein rhaglen ddatgarboneiddio.’
- ‘Cadeirir y Grŵp Cynaliadwy gan y Cyfarwyddwr Strategaeth Gweithredol ac mae staff o bob rhan o’r bwrdd iechyd yn bresennol, gan gynnwys clinigwyr a’r rhai sydd wedi eu rhwydweithio i ystod eang o fforymau partner.’
- ‘Sefydlodd y cyngor ei Weithgor Newid Hinsawdd ac Argyfwng Ecolegol trawsbleidiol ar ôl datgan yr argyfwng hinsawdd ac ecolegol. Cefnogwyd y Gweithgor gan dîm o swyddogion.’

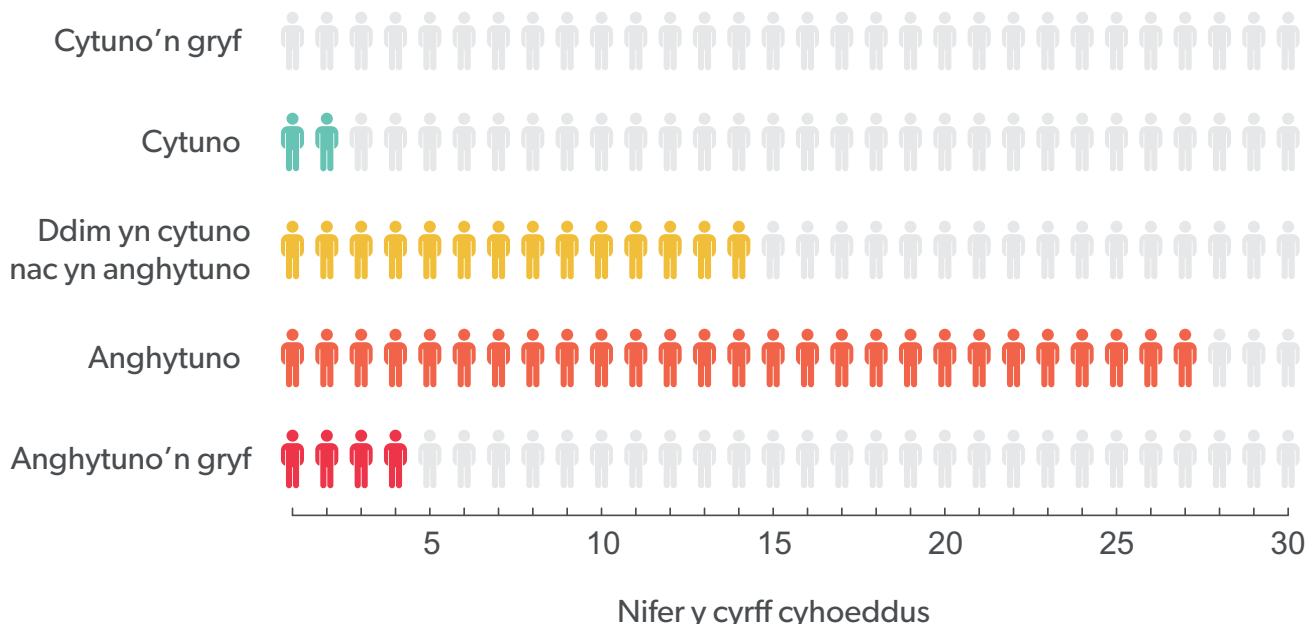
Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Rydym yn cynnwys datgarboneiddio yn y model clinigol ”

Goblygiadau ariannol datgarboneiddio

29 Dengys **Arddangosyn 10** nad yw'r mwyafrif o'r cyrff cyhoeddus wedi asesu goblygiadau ariannol cyflawni uchelgais gyfunol 2030 yn llawn. Roedd rhai o'r ymatebion i'r alwad am dystiolaeth yn cynnwys costau prosiectau penodol diweddar neu brosiectau sydd ar fin digwydd ond ni welsom dystiolaeth o raglenni datgarboneiddio hirdymor yr oedd eu costau wedi eu pennu'n llawn. Rydym yn ymwybodol ers hynny bod rhai cyrff cyhoeddus wedi datblygu amcangyfrifon manylach am wariant tymor byr i ganolig.

Arddangosyn 10: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad wedi asesu goblygiadau ariannol cyrraedd targedau lleihau carbon 2030 yn llawn'

Noder: Mae un corff cyhoeddus nad ymatebodd i'r cwestiwn hwn.

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

30 Mewn rhai achosion, dywedodd cyrff cyhoeddus wrthym nad ydynt wedi asesu'r goblygiadau ariannol oherwydd nad ydynt wedi nodi cyfres glir o gamau gweithredu a gweithgareddau i gyflawni sero net eto. Fodd bynnag, roeddent yn ymwybodol o'r brys a'r angen i gyflymu'r broses o roi camau gweithredu ar waith. Roedd cyrff cyhoeddus yn glir iawn y bydd angen adnoddau ariannol ychwanegol sylweddol i ddatgarboneiddio ar raddfa ac y bydd absenoldeb y cronfeydd hyn yn rhwystr sylweddol i gynnydd.

- 31 Mae angen i gyrff cyhoeddus gynllunio eu cyllid yn y fath fodd fel y gallant gyflawni eu strategaethau datgarboneiddio a'u cynlluniau gweithredu. Bydd hyn yn gofyn am gynllunio hirdymor oherwydd y bydd angen buddsoddi mewn datgarboneiddio am flynyddoedd lawer. Bydd hefyd yn gofyn am wariant ar unwaith oherwydd, os yw uchelgais gyfunol 2030 i gael ei chyflawni, mae gweithredu ar frys yn hanfodol. Dywedodd gyrff cyhoeddus wrthym y bydd angen buddsoddiad hirdymor sylweddol, yn enwedig o ran sicrhau bod eu seilwaith yn addas i'r diben fel y gellir datgarboneiddio gweithrediadau. Fodd bynnag, mynegodd gyrff cyhoeddus ansicrwydd ynghylch pa gyllid ychwanegol fyddai ar gael gan Lywodraeth Cymru. Gwnaethant gyfeirio hefyd at natur tymor byr cyllid y sector cyhoeddus a chylchoedd cyllideb, sy'n gwneud eu gwaith cynllunio ariannol tymor hirach yn anos.
- 32 Dywedodd Llywodraeth Cymru wrthym ei bod yn darparu cyllid sydd wedi ei dargedu i gyrff cyhoeddus mewn rhai meysydd, ond dywedodd hefyd na allai gyllido'r holl weithgarwch sydd ei angen. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y bydd costau ychwanegol mewn rhai meysydd ac y darperir cyllid i bontio rhai o'r bylchau hynny wrth symud i ddewisiadau eraill carbon isel, er enghraifft, y gost gynyddol o brynu fflyd drydan yn hytrach na'r rhai sy'n cael eu pweru gan danwydd ffosil traddodiadol. Fodd bynnag, dywedodd Llywodraeth Cymru, wrth i ddatgarboneiddio gael ei brif ffrydio fwyfwy i feddylwaith rheolaidd, na ddylai gyrff cyhoeddus ganolbwyntio ar gyllid ychwanegol, ac y dylent symud i sefyllfa lle bo datgarboneiddio yn cael ei gyllido drwy eu cyllidebau cyfredol o ganlyniad i achos busnes cryf.
- 33 Mae **Arddangosyn 11** yn rhoi enghreifftiau ychwanegol o'r hyn a ddywedodd gyrff cyhoeddus wrthym mewn cysylltiad â goblygiadau ariannol datgarboneiddio.

Arddangosyn 11: rhai sylwadau gan gyrff cyhoeddus am oblygiadau ariannol datgarboneiddio

- ‘Nid yw goblygiadau ariannol datgarboneiddio wedi eu hystyried yn llawn.’
- ‘Rydym yn cydnabod bod gennym waith ychwanegol i’w wneud yn hyn o beth.’
- ‘Mae’r cyngor yn cydnabod y bydd cyflawni ei uchelgais sero net yn effeithio ar ei gyllideb yn y tymor byr a’r hirdymor.’
- ‘Hyd nes y bydd y cyngor yn llunio cynllun cyflawni sero net 2030 manwl a’i gostau wedi eu pennu’n llawn, ni all y cyngor asesu’r goblygiadau ariannol yn gywir.’
- ‘Dylid cydnabod y bydd angen cyllid i gyflawni’r nod o sero net erbyn 2030.’
- ‘Nid oes unrhyw amcangyfrifon o gostau y lefelau gwariant tymor canolig.’
- ‘Nid yw’r gost o ddatgarboneiddio ein gweithrediadau clinigol wedi ei hamcangyfrif.’

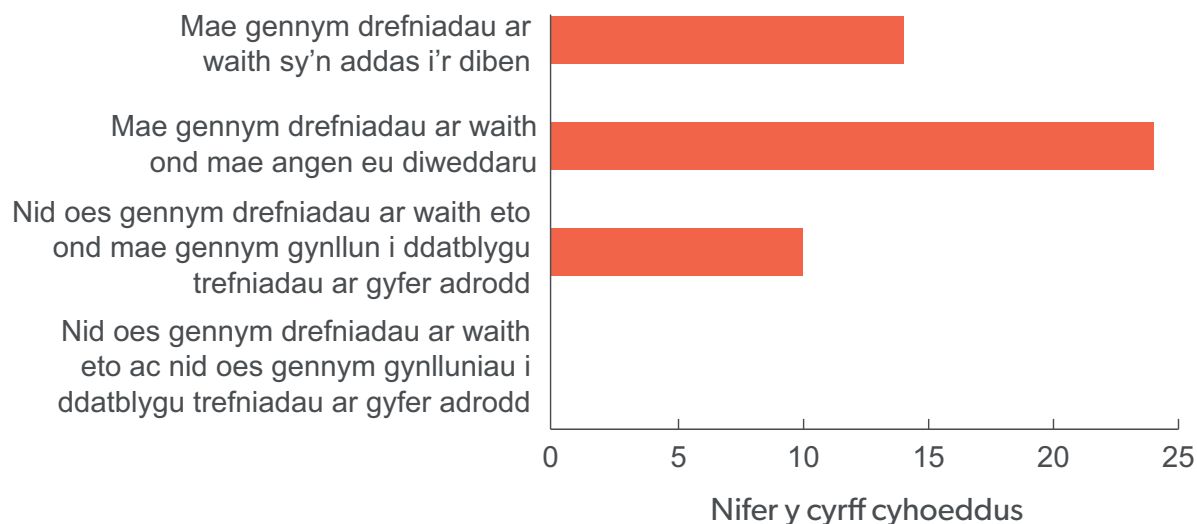
Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Mae’r cyngor yn cydnabod y bydd cyflawni ei uchelgais sero net yn effeithio ar ei gyllideb yn y tymor byr a’r hirdymor ”

Adrodd ar gynnydd o ran datgarboneiddio

- 34 Mae angen i gyrff cyhoeddus ddeall o ble y mae eu hallyriadau yn dod fel y gallant wirio a ydynt yn gwneud cynnydd a blaenoriaethu eu gweithredoedd. Canfuom fod materion data yn rhwystr mawr i gael dealltwriaeth gyffredin am y broblem ac i wneud penderfyniadau strategol am yr atebion. Dengys **Arddangosyn 12** fod 14 o gyrff wedi nodi bod ganddynt drefniadau adrodd yr oeddent yn teimlo eu bod yn addas i'r diben, nad oedd gan 10 ohonynt drefniadau ar waith, a bod gan 24 ohonynt drefniadau yr oedd angen eu diweddarau.

Arddangosyn 12: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r cwestiwn, 'Pa un o'r dewisiadau canlynol sy'n disgrifio orau drefniadau eich sefydliad ar gyfer adrodd ar y cynnydd tuag at allyriadau carbon sero net?'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

- 35 Mae'r monitro a'r adrodd presennol yn tueddu i gael eu gwneud drwy adroddiadau neu ddangosfyrddau i'r cabinet, y cyngor, y bwrdd, y pwyllgor craffu neu grwpiau eraill. Mae rhai cyrff yn adrodd ar ddatgarboneiddio fel rhan o broses o adrodd ar gynnydd eu cynlluniau corfforaethol neu eu hamcanion llesiant. Cyfeiriodd rhai ymatebion at grwpiau hinsawdd penodol a threfniadau eraill sydd wedi eu sefydlu'n benodol i fonitro ac adrodd ar weithgarwch datgarboneiddio.

- 36 Yn gyffredinol, mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod lle i adrodd yn well ar ddatgarboneiddio. Mae'r canfyddiad hwn yn gydnaws â [blog a gyhoeddwyd gennym ym mis Chwefror 2022](#) a oedd yn galw am gynnwys gwybodaeth gliriach am gamau gweithredu newid hinsawdd yn natganiadau ariannol cyrff cyhoeddus, er mwyn sicrhau mwy o dryloywder ac atebolrwydd.
- 37 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi methodoleg adrodd gyffredin (gweler **paragraff 5**) fel y gall cyrff cyhoeddus adrodd ar eu hallyriadau drwy Canllaw sector cyhoeddus Cymru ar gyfer adrodd ar garbon sero-net a thaenlen adrodd sero net. Gofynnodd Llywodraeth Cymru i gyrff cyhoeddus gyflwyno'r data cyntaf erbyn mis Hydref 2021 ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21.
- 38 Mewn ymatebion i'n galwad am dystiolaeth, roedd cyrff cyhoeddus yn cydnabod yn gyffredinol pa mor ddefnyddiol oedd bod â methodoleg adrodd gyffredin, ond roeddent yn canfod bod agweddau ar y cyflwyniad yn heriol a gwnaethant amlygu problemau wrth gasglu data ym mis Hydref 2021. Cyfeiriodd rhai ymatebion at bryderon ynghylch dulliau cyfrifo, yn enwedig o ran y gadwyn gyflenwi. O ran allyriadau'r gadwyn gyflenwi, cyfeiriodd cyrff cyhoeddus at y ffaith bod y cyfrifiad yn seiliedig ar gost y contract yn hytrach na'r allyriadau gwirioneddol a gynhyrchir gan y cynnyrch neu'r gwasanaeth a gafaelwyd. Galwodd cyrff cyhoeddus am fwy o eglurder o ran diffiniadau hefyd, er mwyn sicrhau bod y diffiniadau'n cael eu dehongli a'u hadrodd yn gyson. Nododd rhai ymatebion hefyd nad oedd y systemau presennol yn gallu casglu'r data gofynnol, a bod yn rhaid eu diweddarau, neu fod yn rhaid rhoi systemau newydd ar waith. Roedd hyn yn cymryd llawer o amser yn aml ac yn defnyddio llawer o adnoddau.
- 39 Cyfeiriodd cyrff cyhoeddus at rai pryderon eraill am y fethodoleg adrodd gyffredin. Dywedodd rhai ymatebwyr fod y ffordd yr adroddir ar allyriadau sy'n deillio o ddefnydd tir yn rhy syml.
- 40 Cododd cyrff y GIG bryderon hefyd ynghylch dyblygu ag adroddiadau ar allyriadau carbon sydd eisoes wedi eu sefydlu megis y rhai sy'n ofynnol gan y System Rheoli Perfformiad Ystadau a Chyfleusterau⁷. Creodd hyn ddryswch yn ystod y flwyddyn adrodd gyntaf. Dymunai cyrff y GIG fwy o eglurder er mwyn osgoi dyblygu rhwng y gofynion adrodd hyn.

---

7 Set gynhwysfawr o ddata ar ystadau a chyfleusterau yw'r System Rheoli Perfformiad Ystadau a Chyfleusterau. Sefydlodd Llywodraeth Cymru y system yn 2002 i wella'r ffordd y rheolir ystad y GIG. Mae'n caniatáu i gyrff y GIG gymharu eu perfformiad â chyrrff eraill y GIG yng Nghymru a Lloegr.

- 41 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod angen gwelliannau yn y dull adrodd presennol ac mae wedi ymrwymo i ddysgu oddi wrth sylwadau ac i wella dulliau a systemau pan fo hynny'n angenrheidiol. Comisiynodd Llywodraeth Cymru ymgynghorwyr i adolygu'r data cyntaf a gyflwynwyd gan gyrrff cyhoeddus ac, ym mis Mehefin 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru yr adroddiad ymgynghori, sef Sero Net y Sector Cyhoeddus yng Nghymru: Llinell sylfaen ac argymhellion, yn llawn. Dywed yr adroddiad fod y ffigurau'n cynnwys ansicrwydd sylweddol, yn enwedig mewn cysylltiad ag allyriadau'r gadwyn gyflenwi, sy'n 87% o allyriadau'r sector cyhoeddus. Nid yw'r data wedi eu harchwilio'n drylwyr ychwaith. Mae'r ffigurau hefyd yn awgrymu y bu gostyngiad o 5% yn allyriadau'r sector cyhoeddus ledled Cymru rhwng 2019-20 a 2020-21.
- 42 Gan mai hon yw blwyddyn gyntaf y canllaw ar gyfer adrodd, cyfnod o ddysgu yw hi, a bydd y cyfrifiad ar gyfer adrodd ar allyriadau yn cael ei ddatblygu ymhellach pan fo hynny'n angenrheidiol. Yn dilyn sylwadau gan gyrrff cyhoeddus, a'r adolygiad o'r data a gyflwynwyd gan ymgynghorydd allanol, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllaw diwygiedig ar gyfer adrodd ac offeryn ym mis Gorffennaf 2022.
- 43 Mae **Arddangosyn 13** yn rhoi enghreifftiau o'r hyn a ddywedodd cyrrff cyhoeddus wrthym mewn cysylltiad â monitro ac adrodd ar ddatgarboneiddio.

Arddangosyn 13: rhai sylwadau gan gyrff cyhoeddus am fonitro ac adrodd ar ddatgarboneiddio

- ‘Dilynwyd y canllawiau adrodd ar allyriadau mor agos â phosibl.’
- ‘Mae angen cryfhau/egluro dau faes penodol, sef gwastraff a’r gadwyn gyflenwi.’
- ‘Rydym yn gwerthfawrogi’r manteision o gael fformat cyson i’n helpu ni a Llywodraeth Cymru i fonitro’r cynnydd.’
- ‘Mae angen mireinio’r dull o adrodd ar allyriadau’r gadwyn gyflenwi yn sylweddol fel y gellir ei ystyried yn gywir.’
- ‘Mae angen diweddar’r swyddogaethau casglu data ac adrodd presennol.’
- ‘Rydym yn datblygu’r offer adrodd angenrheidiol i fodloni gofynion Canllawiau Adrodd Carbon Sero Net.’

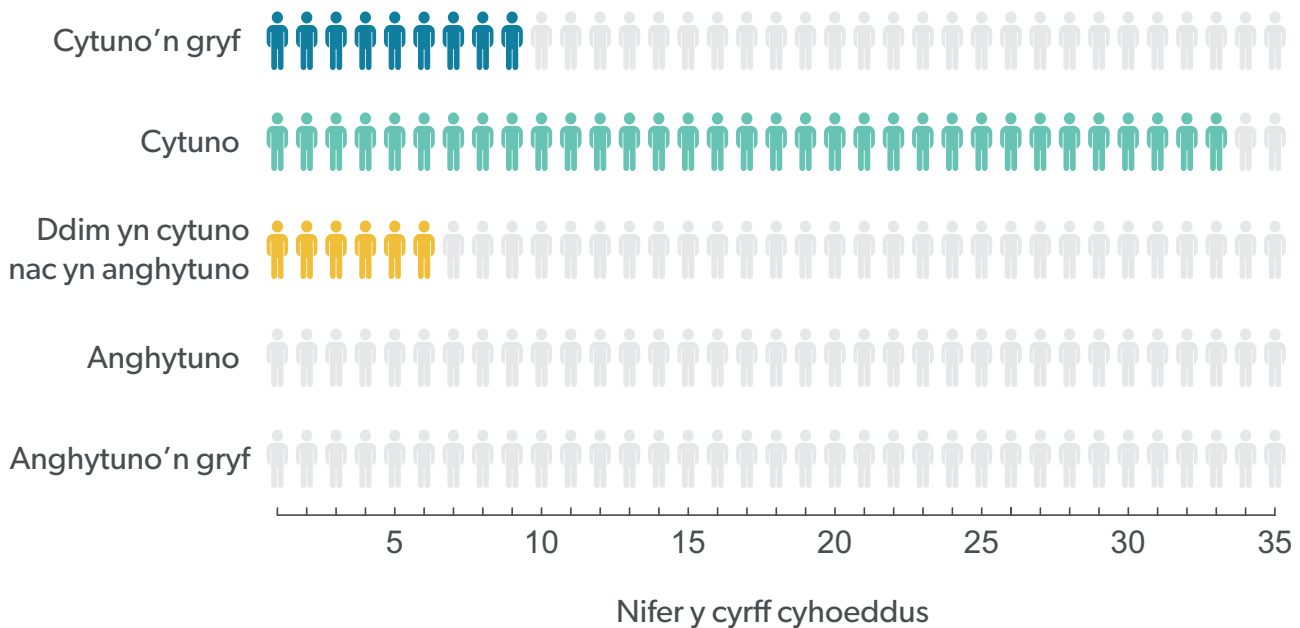
Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Rydym yn gwerthfawrogi’r manteision o gael fformat cyson i’n helpu ni a Llywodraeth Cymru i fonitro’r cynnydd ”

Cydweithredu ac ymgysylltu â chyrrff eraill, staff a dinasyddion

- 44 Er mwyn cefnogi'r gwaith o gydweithredu ac ymgysylltu ar lefel genedlaethol, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [Newid yn yr Hinsawdd: Dull Ymgysylltu Llywodraeth Cymru 2022-26](#) ym mis Mehefin 2021. Cyfeiria'r ddogfen at ddull Tîm Cymru, lle mae pawb yng Nghymru yn chwarae rhan mewn gweithredu ar y cyd ar newid hinsawdd. Mae dau amcan allweddol i'r dull ymgysylltu:
- ymgysylltu â rhanddeiliaid ar faterion sy'n ymwneud â newid hinsawdd mewn ffordd amserol ac effeithiol; a
  - chryfhau a datblygu cynghrair Tîm Cymru i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd.
- 45 Dengys **Arddangosyn 14** fod cyrrff cyhoeddus yn teimlo eu bod yn gweithio'n dda gyda sefydliadau eraill ar ddatgarboneiddio. Ac mae **Arddangosyn 15** yn nodi sylwadau a wnaed gan gyrff cyhoeddus am eu hymdrechion cydweithredol hyd yma a'u dyheadau ar gyfer y dyfodol.

Arddangosyn 14: ymatebion cyrrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad yn cydweithredu'n effeithiol â chyrrff eraill er mwyn cyflawni targedau lleihau carbon 2030'

Arddangosyn 15: rhai sylwadau gan gyrrff cyhoeddus am gydweithredu

- ‘Trwy’r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, rydym wedi sefydlu Bwrdd Argyfwng Hinsawdd sy’n cynnwys aelodau presennol y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, ond sefydliadau ychwanegol hefyd gan gynnwys darparwyr cyfleustodau a’n prifysgol leol.’
- ‘Yn rhan o’n gwaith Cynllun Llesiant, rydym yn cydweithredu â’n partneriaid ar hyn o bryd ac rydym yn y camau cynnar o ddatblygu Strategaeth Hinsawdd ar gyfer y ddinas.’
- ‘Rydym yn gweithio’n agos gyda phartneriaid yn y sector cyhoeddus drwy Fwrdd Arweinyddiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru. Rydym yn cymryd rhan yng Ngrŵp Cyngori Ar Ddatgarboneiddio Gogledd Cymru.’
- ‘Rydym wedi cwblhau dadansoddiad anffurfiol o bwy y mae angen i ni weithio gyda nhw, ond nid ydym wedi cwblhau dadansoddiad ffurfiol o bartneriaid eto.’
- ‘Mae’r cydweithrediad rhwng sefydliadau’r GIG wedi bod yn isel, er bod hyn yn newid drwy Fwrdd Rhaglen Newid Hinsawdd a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru.’
- ‘Mae gennym nifer o gynrychiolwyr ar y Cynllun Gweithredu Datgarboneiddio: Cymuned o Arbenigwyr. Bydd hyn yn rhannu’r hyn a ddysgwyd ac arferion da ar draws y byrddau iechyd yng Nghymru.’
- ‘Teimlwn y byddai gweithgor datgarboneiddio ffurfiol yn y sector cyhoeddus yng Nghymru yn mynd i’r afael â rhai o’r heriau sy’n wynebu cymunedau sy’n gwasanaethu a gwmpesir gan nifer o asiantaethau awdurdodau lleol.’

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

“ Teimlwn y byddai gweithgor datgarboneiddio ffurfiol yn y sector cyhoeddus yng Nghymru yn mynd i’r afael â rhai o’r heriau ”

- 46 Mae rhai cyrff wedi sefydlu eu trefniadau cydweithredol lleol eu hunain ar gyfer datgarboneiddio, ac mae cyrff eraill yn cydweithredu drwy drefniadau a gnullwyd gan Lywodraeth Cymru neu Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru neu drwy fforymau statudol megis byrddau gwasanaethau cyhoeddus. Hefyd, roedd cyfran sylweddol o gyrff wedi cynnwys arbenigwyr allanol yn eu hymdrechion datgarboneiddio, megis yr Ymddiriedolaeth Garbon.
- 47 Dywedodd cyrff llai, megis y parciau cenedlaethol a chyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru, wrthym eu bod wedi bod yn cydweithredu'n dda gyda'i gilydd. Oherwydd eu maint, fe wnaethon nhw ddweud eu bod braidd yn ddibynnol ar arbenigedd a chyingor allanol mewn cysylltiad â datgarboneiddio.
- 48 Roedd rhai cyrff cyhoeddus yn cydnabod bod eu pwyslais hyd yma wedi bod ar sefydlu strwythurau mewnol, yn hytrach nag ar gydweithredu allanol. Ac er gwaethaf yr ymatebion a ddangosir yn **Arddangosyn 14**, roedd llawer o gyrff cyhoeddus yn cytuno bod angen cryfhau'r gwaith cydweithredu ac ymgysylltu.
- 49 Mae lle i ymgysylltu'n gryfach â'r staff a'r cyhoedd, gan eu cynnwys yn fwy. Dengys **Arddangosyn 16** safbwyntiau cymysg gan gyrff cyhoeddus ynghylch i ba raddau y maent yn ymgysylltu â'u staff ac yn eu cynnwys. Ac mae **Arddangos 17** yn dangos mai dim ond 15 o'r 48 cyrff cyhoeddus y gwnaethom gysylltu â nhw oedd yn hyderus eu bod yn ymgysylltu'n effeithiol ag amrywiaeth lawn y boblogaeth. Dywedodd rhai cyrff cyhoeddus wrthym am ymdrechion ymgysylltu â'r cyhoedd drwy ddulliau megis arolygon ar-lein, sianeli cyfryngau cymdeithasol a grwpiau cymunedol, ond roeddent yn cydnabod yn gyffredinol fod angen gwella'r gwaith ymgysylltu hwn. Mae hyn yn arwyddocaol oherwydd achos bod ein hadroddiad yn 2019 ar [dlodi tanwydd](#)⁸ a'r Grŵp Cyngori ar Ddatgarboneiddio Cartrefi yng Nghymru⁹ yn canfod bod yna rai achosion anodd o gyfaddawd rhwng cyfiawnder cymdeithasol a nodau i leihau carbon. Dylai ymgysylltu ag amrywiaeth lawn y boblogaeth helpu cyrff cyhoeddus yn eu hymdrechion ar gyfer trawsnewid cyfiawn¹⁰ i gyfeiriad allyriadau carbon sero net.

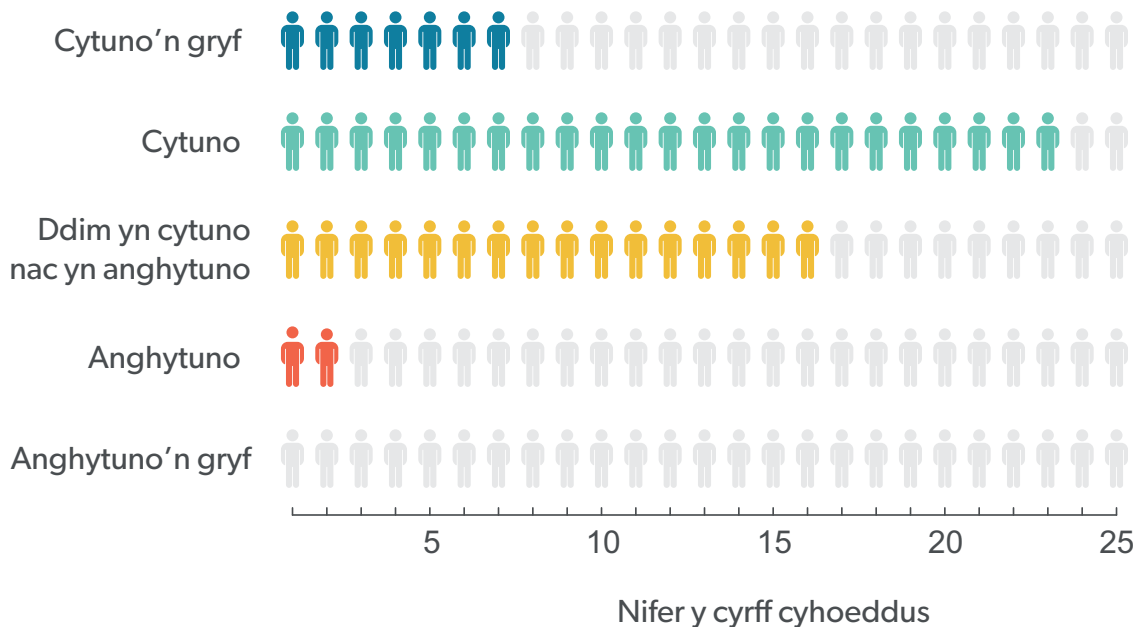
---

8 Archwilydd Cyffredinol Cymru, Tlodi Tanwydd, Hydref 2019

9 Grŵp Cyngori ar Ddatgarboneiddio Cartrefi yng Nghymru, [Cartrefi Gwell, Cymru Well, Byd Gwell: Datgarboneiddio cartrefi presennol yng Nghymru](#), Gorffennaf 2019

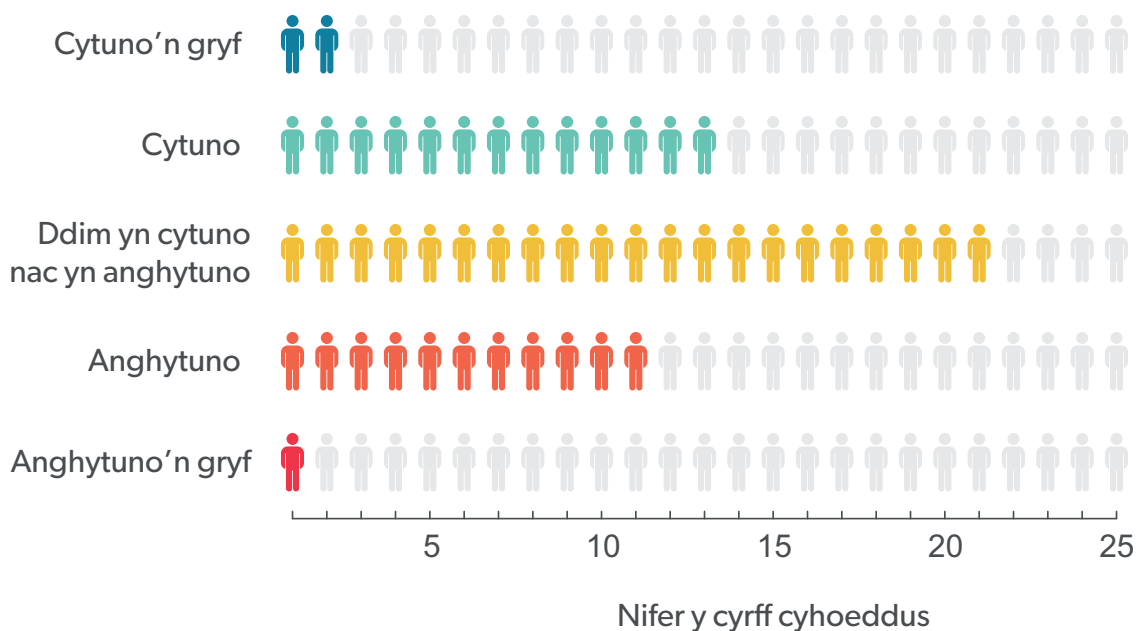
10 Mae 'trawsnewid cyfiawn' yn golygu gweithredu ar newid hinsawdd a gwyrddio'r economi mewn ffordd sydd mor deg a chynhwysol â phosibl i bawb dan sylw. Mae Polisi 1 yn nogfen Cymru Sero Net Cyllideb Garbon 2 (2021-2025) yn nodi barn Llywodraeth Cymru ar drawsnewid cyfiawn.

Arddangosyn 16: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad yn ymgysylltu'n effeithiol â'r staff ac yn eu cynnwys er mwyn cyflawni targedau lleihau carbon 2030'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

Arddangosyn 17: ymatebion cyrff cyhoeddus i'r datganiad, 'Mae ein sefydliad yn ymgysylltu'n effeithiol ag amrywiaeth lawn ein poblogaeth er mwyn cyflawni targedau lleihau carbon 2030'

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

Rhwystrau, cyfleoedd ac arferion diddorol ar ddatgarboneiddio

50 Gofynnwyd i gyrff cyhoeddus am y rhwystrau i gyflawni uchelgais gyfunol 2030. Mae **Arddangosyn 18** yn crynhoi'r rhwystrau y gwnaethon nhw ddweud wrthym amdanynt a oedd yn gyffredin ar draws y sector cyhoeddus i raddau helaeth yr archwilir llawer ohonynt yn gynharach yn yr adroddiad. Un thema gyffredin oedd bod datgarboneiddio'n gymhleth, yn gofyn am fuddsoddiad sylweddol a bod llawer o'r buddugoliaethau rhydd wedi eu cyflawni. Fodd bynnag, roedd cyrff cyhoeddus yn ymwybodol bod angen cynyddu cyflymder y gweithgarwch a bod risgiau o golli enw da wrth beidio â gwneud hynny.

Arddangosyn 18: crynodeb o safbwyntiau cyrff cyhoeddus am y rhwystrau i gyflawni uchelgais gyfunol 2030

Rhwystrau

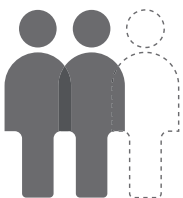
Cyllid

Dyma'r rhwystr a grybwyllwyd amlaf. Cyfeiriodd cyrff at yr angen am fuddsoddiad refeniw a chyfalaf sylweddol a pharhaus yn y tymor byr a'r hirdymor. Fe wnaethon nhw ddweud bod angen penodol i fuddsoddi mewn gwella seilwaith, ystadau, offer a chyfarpar nad ydynt yn addas ar gyfer lleihau allyriadau carbon.

Trafodir y materion hyn ymhellach ym **mharagraffau 29 i 33**.

Bylchau o ran capasiti a sgiliau staff

Dyweddodd cyrff cyhoeddus wrthym fod capasiti'r staff presennol yn cael ei estyn i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus. Mae datgarboneiddio yn faes cymhleth ac mae cyrff cyhoeddus yn credu nad oes ganddynt y sgiliau na'r arbenigedd yn y maes hwn. Mae cryn gystadleuaeth i bobl sydd ag arbenigedd a gwybodaeth arbenigol.

Mae cyfyngiadau ariannol yn ei gwneud yn anodd i rai cyrff ddod â staff ychwanegol i mewn. Hefyd, oherwydd bod y sector preifat yn gallu cynnig cyflogau uwch, nid yw cyrff cyhoeddus o dan anfantais o ran denu staff.

Deall y gweithgareddau sydd eu hangen

Mae cyrff cyhoeddus yn dal i feithrin dealltwriaeth o'r gweithgareddau penodol sydd eu hangen i ddatgarboneiddio a sut y dylid blaenoriaethu'r rhain. Mae cyrff cyhoeddus yn teimlo bod angen cymorth a chanllawiau ychwanegol arnynt ar sut i drosi'r dull strategol yn weithredu.

Diwylliant, addysg a hyfforddiant

Gall ymgorffori datgarboneiddio mewn gweithgareddau o ddydd i ddydd fod yn newid diwylliannol sylweddol. Dywedodd rhai cyrff cyhoeddus wrthym fod datgarboneiddio'n gymhleth ac y gallai fod yn anodd newid dulliau gweithredu hirsefydlog.

Dywedodd rhai cyrff fod posibilrwydd o ddifaterwch staff wrth iddynt orfod ymgymryd â gweithgareddau datgarboneiddio ychwanegol ar ben gwaith y dydd. Bydd angen cyfathrebu sylweddol â staff i gael eu cefnogaeth a bydd angen hyfforddiant helaeth hefyd er mwyn uwchsgilio staff i gyflawni.

Technoleg a seilwaith

Mae llawer o dechnolegau newydd yn ddrud ac mae cyrff cyhoeddus yn bwylllog ynghylch buddsoddi oherwydd y risgiau nad yw'r dechnoleg yn effeithiol neu'n mynd yn ddiwerth.

Mewn meysydd eraill, megis datblygu ambiwlansys a chyfarpar tân sy'n cael eu pweru â thrydan, dywedodd cyrff cyhoeddus wrthym nad oedd y technolegau'n datblygu'n ddigon cyflym a'u bod yn afresymol o ddrud mewn rhai achosion.

Roedd pryderon hefyd ynghylch diffyg pwyntiau gwefru trydan a diffyg capasiti'r grid i ymdopi â'r ddibyniaeth gynyddol ar drydan.

Hefyd, mae materion yn ymwneud â chyflenwad a galw yn broblem mewn cysylltiad â rhai technolegau newydd, lle y ceisir technolegau ond eu bod yn gyfyngedig o ran cyflenwad.

Data

Cydnabu cyrff cyhoeddus pa mor ddefnyddiol oedd bod â methodoleg gyffredin ar gyfer adrodd ar allyriadau carbon. Fodd bynnag, cyfeiriodd rhai ymatebion at bryderon ynghylch dulliau cyfrifo, yn enwedig o ran y gadwyn gyflenwi a defnydd tir, a galwyd am ragor o eglurder o ran diffiniadau er mwyn sicrhau cysondeb.

Nododd rhai ymatebion nad oedd y systemau presennol yn gallu casglu'r data gofynnol, a bod yn rhaid eu diweddarau, neu fod yn rhaid rhoi systemau newydd ar waith. Roedd hyn yn cymryd llawer o amser yn aml ac yn defnyddio llawer o adnoddau. Cododd cyrff y GIG bryderon ynghylch dyblygu gyda'r trefniadau adrodd presennol ar allyriadau.

Dull cydgysylltiedig

Dywedodd rhai ymatebwyr wrthym fod angen newid meddwl ar raddfa eang, gyda dull mwy cydgysylltiedig ar draws y sector cyhoeddus a sbardunir gan Lywodraeth Cymru.

Roedd un enghraifft a roddwyd yn ymwneud ag asesu technolegau newydd a thechnolegau datblygol. Roedd cyrff cyhoeddus yn pryderu am fuddsoddi mewn technolegau a fyddai'n cael eu disodli'n gyflym neu nad oedd yn arfer gorau, felly byddai un penderfyniad ar draws y sector cyhoeddus ynghylch yr hyn sydd orau yn helpu i liniaru'r risg hon.

Trydydd partïon

Mae gan drydydd partïon swyddogaeth i'w chwarae o ran helpu cyrff cyhoeddus i symud tuag at uchelgais gyfunol 2030. Er enghraifft, allyriadau gan bartneriaid yn y gadwyn gaffael, a'r galw mawr am adnoddau arbenigol cyfyngedig a thechnolegau mwy newydd megis cerbydau trydan, sy'n golygu nad ydynt ar gael yn aml.

Mae Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru wedi argymhell o'r blaen y dylai cyrff cyhoeddus nodi'n glir sut maen nhw wedi ystyried effaith carbon o ran eu penderfyniadau ar gaffael¹¹.

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

11 Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, [Caffael Llesiant yng Nghymru](#), Chwefror 2021.

- 51 Er bod cyrff cyhoeddus wedi nodi amrywiaeth o rwystrau i gyflawni uchelgais gyfunol 2030, maent hefyd yn gweld rhai cyfleoedd sy'n gysylltiedig â datgarboneiddio (**Arddangosyn 19**) ac maent wedi rhannu rhai enghreifftiau o arferion diddorol gyda ni yr oeddent yn teimlo efallai y gall cyrff eraill ddysgu ohonynt (**Arddangosyn 20**).

Arddangosyn 19: rhai cyfleoedd y dywedodd cyrff cyhoeddus wrthym amdanynt mewn cysylltiad â datgarboneiddio

Tynnodd cyrff cyhoeddus sylw at gyfleoedd i wneud y canlynol:

- adeiladu ar y proffil newid hinsawdd sy'n deillio o COP26 er mwyn manteisio ar yr ymwybyddiaeth gyhoeddus uwch a meithrin perthynas â chymunedau lleol a rhanddeiliaid eraill;
- cynyddu cydweithrediad â sefydliadau eraill, rhannu arferion gorau wrth weithio tuag at ddatgarboneiddio a datblygu dulliau caffael lleol;
- cynyddu'r defnydd o dechnolegau newydd a thechnoleg sy'n datblygu, gwireddu arbedion cost o ynni adnewyddadwy ac ystyried y posibilïadau economaidd a'r posibilïadau o greu swyddi sy'n deillio o ddiwydiannau gwyrdd newydd;
- cynyddu ymwybyddiaeth o frys datgarboneiddio ymhlith staff, gweithredwyr, byrddau ac aelodau, a diwygio trefniadau llywodraethu ac arwain er mwyn sicrhau bod datgarboneiddio yn cael ei ymgorffori mewn busnes a phenderfyniadau bob dydd; ac
- adeiladu ar yr arferion gweithio hyblyg a gododd yn ystod pandemig COVID-19 i fanteisio ymhellach ar dechnolegau digidol wrth ddarparu gwasanaethau a gweithio bob dydd.

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

Arddangosyn 20: rhai enghreifftiau o arferion diddorol y gallai cyrff eraill ddysgu ohonynt

---

Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Mae'r bwrdd iechyd yn rhan o fenter o'r enw Iechyd Gwyrdd Cymru i ddatblygu cymuned o weithwyr gofal iechyd proffesiynol sy'n gallu rhannu profiad â'u cydweithwyr ledled y wlad. Nod Iechyd Gwyrdd Cymru yw grymuso'r sector iechyd a gofal cymdeithasol â'r offer a'r wybodaeth i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd.

Nid yw'r bwrdd iechyd wedi amcangyfrif cost seilwaith adeiladu sero-net ar y cyfluniad ystâd bresennol, fodd bynnag, amcangyfrifodd arbenigwyr yn 2021, o fewn senario adeliadu newydd o ran Ysbyty Athrofaol Cymru ac Ysbyty Athrofaol Llandochoau, y gallai cost seilwaith adeiladu sero net fod rhwng £89 miliwn a £266 miliwn.

Cyngor Sir Ddinbych

Sefydlodd y cyngor ei Weithgor Argyfwng Newid Hinsawdd ac Ecolegol trawsbleidiol ar ôl datgan yr argyfwng hinsawdd ac ecolegol. Argymhelliad allweddol gan y gweithgor oedd diwygio cyfansoddiad y cyngor i gynnwys yr angen i roi 'sylw i fynd i'r afael â newid hinsawdd ac ecolegol' o fewn egwyddorion penderfynu. Mae'r cyngor bellach wedi ymrwymo'n ffurfiol i ystyried newid hinsawdd ac ecolegol wrth wneud holl benderfyniadau'r cyngor.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe

Mae'r bwrdd iechyd yn datblygu offeryn llwybr er mwyn mesur effaith gwahanol senarios o fewnbwn ariannol i fesurau datgarboneiddio. Bydd yn defnyddio'r offeryn i fonitro effeithiolrwydd ei fesurau datgarboneiddio.

Mae fferm solar wedi ei chysylltu'n uniongyrchol ag Ysbyty Treforys, sy'n cyflenwi 30% o'i thrydan.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Mae'r cyngor wedi bod yn rhan o sefydlu grŵp llywio lliniaru trwy Bartneriaeth Llesiant Lleol Blaenau Gwent, ac mae blaenoriaethau trigolion wedi llywio gwaith y grŵp trwy argymhellion Cynulliad Hinsawdd Blaenau Gwent. Yn ei gynllun datgarboneiddio, mae'r cyngor wedi nodi nifer o lwybrau pontio i'w dilyn er mwyn cyflawni sero net. Mae pob llwybr pontio yn faes gweithredu cydlynol sydd â thechnolegau carbon isel, modelau busnes a seilwaith penodol. Datblygwyd y llwybrau hyn i ganiatáu i bob un ohonynt fynd rhagddynt ar eu cyflymder priodol ei hunain. Cefnogir y gwaith o gyflawni'r llwybrau gan asesiadau parodrwydd i dderbyn arferion gorau a addaswyd o offer a ddatblygwyd gan [Place-Based Climate Action Network](#) ar gyfer [Leeds Climate Commission](#).

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Mae'r cyngor wedi sefydlu gwefan ymgysylltu '[Dewch i siarad](#)' lle gall aelodau o'r cyhoedd adael sylwadau a syniadau am amrywiaeth o faterion newid yn yr hinsawdd.

Cyfoeth Naturiol Cymru

Mae Prosiect Carbon Positif Cyfoeth Naturiol Cymru, a ariennir yn rhannol gan Lywodraeth Cymru i ddangos arweiniad o ran sut y gall y sector cyhoeddus fesur a lleihau ei effaith carbon, wedi llywio'r gwaith o ddatblygu trywydd sector cyhoeddus a'r canllaw adrodd sero net. Fel rhan o'r prosiect, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cymryd camau nid yn unig i leihau allyriadau carbon ond hefyd i wella a diogelu carbon sydd wedi'i storio ar y tir y mae'n ei reoli a rhannu ei brofiadau er mwyn annog rhagor o ddatgarboneiddio yng Nghymru.

Cyngor Castell-nedd Port Talbot

Mae'r cyngor yn cydweithio gyda chwmni preifat sy'n arbenigo mewn ailddefnyddio nwyon gwastraff sy'n deillio o brosesau diwydiannol, fel y gellir eu troi'n fiodanwyddau. Y bwriad yw cyflwyno prosiect peilot yng Nghastell-nedd Port Talbot a fydd yn defnyddio nwyon gwastraff o'r diwydiant dur. Pan fydd yn gwbl weithredol, rhagwelir y bydd y gwaith yn cynhyrchu 30 miliwn galwyn o fiodanwyddau bob blwyddyn i'w defnyddio gan y diwydiant hedfan.

Mae Prosiect Adfer Mawndiroedd y cyngor yn ceisio adfer dros 540 hectar o dirwedd a chynefin hanesyddol.

Nifer o gyrff cyhoeddus

Rhoddodd sawl sefydliad enghreifftiau o'r canlynol inni:

- defnyddio gwaith adeiladu newydd neu waith ailddatblygu cyfleusterau i wella eu hól troed carbon yn sylweddol;
  - caffael cerbydau allyriadau isel;
  - gosod pwyntiau gwefru ar gyfer cerbydau trydan;
  - cynhyrchu ynni adnewyddadwy ar y safle;
  - datblygu rhwydweithiau staff gweithredol; a
  - gosod systemau gwresogi a goleuo sy'n defnyddio ynni'n effeithlon.
-

Ffynhonnell: Galwad am dystiolaeth Archwilio Cymru

Atodiad

---

1 Dull a moddau archwilio

1 Dull a moddau archwilio

Ym mis Tachwedd 2021, gwnaethom gyhoeddi galwad am dystiolaeth i 48 o gyrrff cyhoeddus, gan ofyn cwestiynau am eu sefyllfa llinell sylfaen o ran cyflawni uchelgais gyfunol 2030. Ymatebodd y mwyafrif o'r cyrrff cyhoeddus yn ystod y cyfnod rhwng mis Rhagfyr 2021 a mis Ionawr 2022. Anfonwyd yr alwad am dystiolaeth at y cyrrff a gwmpaswyd gan [Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) ar y pryd. Roedd hyn yn cynnwys yr holl brif gynghorau, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, byrddau iechyd ac ymddiriedolaethau'r GIG, a'r cyrrff mwy a noddir gan Lywodraeth Cymru.

Anfonwyd yr alwad am dystiolaeth at Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru, Iechyd a Gofal Digidol Cymru, ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru hefyd er mwyn sicrhau bod gennym ddarlun mwy cyflawn ar draws y GIG. Anfonwyd yr alwad am dystiolaeth i Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru hefyd, sef sefydliad cyfuddiannol annibynnol sy'n eiddo i GIG Cymru ac a gyfarwyddir ganddo, sy'n darparu amrywiaeth o wasanaethau i GIG Cymru ac ar ei ran. Cynhelir Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru o dan fframwaith cyfreithiol Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre ac mae'n gweithredu o dan fframwaith cyfreithiol Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre, a gwmpesir ei hun gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Cawsom ymatebion gan bob corff yr anfonwyd yr alwad am dystiolaeth atynt, er nad atebwyd pob cwestiwn mewn nifer fach o achosion. Pan nad atebwyd cwestiynau gan bob corff cyhoeddus, cynhwysir hyn mewn nodyn i bob graff perthnasol.

Er mwyn llywio ein gwaith, gwnaethom gynnal trafodaethau â rhanddeiliaid perthnasol gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, cynrychiolwyr GIG Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Gwnaethom adolygu dogfennau allweddol hefyd, gan gynnwys polisiau a chanllawiau, a gwybodaeth berthnasol arall a ddarparwyd inni gan Lywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill.

Ni wnaethom gynnal adolygiad manwl ym mhob un o'r cyrrff cyhoeddus. Er ein bod wedi dibynnu i raddau helaeth ar yr hyn a adroddwyd ganddynt drwy eu hatebion i'n galwad am dystiolaeth ac unrhyw ddogfennau ategol, rydym hefyd wedi ceisio triongli ein canfyddiadau drwy drafodaethau â rhanddeiliaid a thystiolaeth o'n hadolygiad o ddogfennau a data ehangach. Gwnaethom rannu a thrafod ein canfyddiadau sy'n dod i'r amlwg mewn [gweminar gyhoeddus](#) a gynhaliwyd ym mis Mai 2022 hefyd. Roedd 109 o bobl o'r tu allan i Archwilio Cymru yn bresennol yn y gweminar, ac roedd y rhain yn cynrychioli amrywiaeth o sefydliadau yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector.

Fel y nodir yn gynharach yn yr adroddiad hwn, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi ymrwmo i raglen waith hirdymor ar newid hinsawdd. Rydym eisoes wedi adrodd ar ymdrechion datgarboneiddio awdurdodau, tân ac achub, rydym wedi dechrau adolygu cynlluniau gweithredu datgarboneiddio cynghorau ac rydym yn paratoi adroddiad ar reoli'r perygl o lifogydd. Yn dilyn ymgynghoriad diweddar ar ein rhaglen waith yn y dyfodol, rydym yn ystyried ein camau nesaf mewn cysylltiad ag archwilio camau gweithredu i ddatgarboneiddio ac addasu i'r newidiadau sydd eisoes yn digwydd i'n hinsawdd.

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd

CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn destun: 029 2032 0660

Rydym yn croesawu galwadau
ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru